EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 19.1.2005
KOM(2005) 6 lõplik

2005/0003 (CNS)

Ettepanek:

NÕUKOGU RAAMOTSUS

organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta

(komisjoni esitatud)

SELETUSKIRI

Viimase kümnendi jooksul on organiseeritud kuritegelikud ühendused loonud laiaulatuslikke rahvusvahelisi tegevusvõrke ning saanud suurt tulu. Narko- ja inimkaubanduse, eriti naiste ja lastega kauplemise, ebaseadusliku relva- ja laskemoonaäri, salakaubanduse, tootepiraatluse ning üldiste rahvusvaheliste pettustega on kogutud suuri varandusi[1]. Kuritegevusest saadud kapital suunatakse rahapesu teel majandusse tagasi. Seepärast on organiseeritud kuritegevus märkimisväärselt laienenud.

Alates Amsterdami lepingust ning 16.-17. juuni 1997. aastal Amsterdamis toimunud Euroopa Ülemkogust, mille tulemusena võeti vastu esimene tegevusplaan organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, on Euroopa Liit olnud selle võitluse eestvedaja.

1998. aastal võttis nõukogu vastu kuritegelikku ühendusse kuulumist käsitleva ühismeetme[2]. Praegu on siiski vajalik anda EL-ile võimsam ja ambitsioonikam ning riikide jaoks siduvam meede, mille eesmärgiks on liikmesriikide kriminaalseadustike tulemuslikum ühtlustamine, muu hulgas kriminaalõigusmeetmete rakendamise alammäärade ühtlustamine ning nendevahelise koostöö täiustamine, et tõhustada võitlust organiseeritud kuritegevuse vastu.

Juba 1998. aasta detsembris toimunud Viini istungil taotles Euroopa Ülemkogu pärast Amsterdami lepingus sätestatud uute suuniste arvessevõtmist organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse tugevdamist Euroopa Liidus.

Tampere 1999. aasta 15.-16. oktoobri Euroopa Ülemkogu otsuste punktis 6 sätestatakse, et „kodanikel on õigus nõuda Euroopa Liidu reageerimist ohtudele, mida kuritegevuse levik põhjustab nende vabadusele ja seadusest tulenevatele õigustele. Ohtude vastu astumiseks peab kuritegevuse ja organiseeritud ühenduste vastane ennetustöö ja võitlus toimuma liidusisese koostööna…". Punktis 40 lisatakse, et „Euroopa Ülemkogu on kindlalt otsustanud tugevdada võitlust riikidevahelise organiseeritud kuritegevuse raskete liikide vastu…".

Lisaks märgitakse Euroopa Liidu strateegias organiseeritud kuritegevuse ennetamiseks ja kontrolliks järgmisel aastatuhandel (2000/C 124/01), et organiseeritud kuritegevus on dünaamiline. See ei toimi jäikade struktuuridena. Organiseeritud kuritegevust on võimalik peita ettevõtlusse või äridesse ning see kohandab ennast paindlikult võimu- ja turuarengutega. Riigipiirid ei piira tavaliselt kurjategijate ühenduste tegevust, kes kuritegude toimepanekuks loovad sageli nii eraisikute kui teiste kuritegelike võrkudega partnerlussuhteid Euroopa Liidu territooriumil ja väljaspool seda. Kõnealused ühendused tunduvad nüüd olevat seaduslikul või ebaseaduslikul kujul turul järjest aktiivsemad; nad kasutavad oma kuritegeliku tegevuse eesmärkide saavutamiseks mittekriminaalse taustaga kaubandusspetsialistide teenuseid ning seaduslikke kaubandusstruktuure. Lisaks soodustab nende tegevust kapitali, kaupade, isikute ja teenuste vaba liikumine Euroopa Liidus. Paljud kuritegelikud ühendused muutuvad järjest varjatumaks ning kasutavad ära eri süsteemide puudusi, seaduslünki, liikmesriikide õigusaktide erinevust. Kuigi tundub, et Euroopa Liidu välised kuritegelikud ühendused on muutunud järjest ohtlikumaks, kujutavad praegu kõige tõsisemat ohtu Euroopast pärit ühendused, kuhu kuuluvad peamiselt üle mandri tegutsevad liidu kodanikud ning residendid.

---

[1] Organiseeritud kuritegevuse ulatust on siiski väga raske täpselt hinnata, kuna liikmesriigid ei avalda ühtset ja süstemaatilist statistikat.

[2] EÜT L 351, 29.12.1998, lk 1. Nimetatud teksti tähenduses on kuritegelik ühendus „teatud ajavahemiku jooksul toimiv struktuuriline ühendus, millesse kuulub rohkem kui kaks inimest ning mis tegutseb kooskõlastatult, panemaks toime kuritegusid, mille eest on karistuseks ette nähtud vähemalt nelja aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotus või vabadust piirav julgeolekumeede või sellest rangem karistus, kusjuures need kuriteod on eesmärgiks omaette või materiaalse kasu saamise vahendiks ning vajaduse korral on eesmärgiks ametivõimude tegevuse ebaseaduslik mõjutamine".

Kõnealused rühmitused tugevdavad rahvusvahelisi kuritegelikke kontakte ja kahjustavad näiteks rahapesu, narkokaubanduse või majanduskuritegevuse teel Euroopa ühiskonna sotsiaalset ja majanduslikku struktuuri. Euroopas või mujal tegutsedes täidetakse musta turu nõudlus lihtsate ja tõhusate skeemide abil, ostes või tarnides tooteid ja teenuseid alates uimastitest ja lõpetades relvadega, rääkimata ärandatud autodest ja rahapesust. Kuritegelike ühenduste kooskõlastatud tegevus, et takistada õigussüsteemi ning seaduste rakendamist, näitab viimaste mõjukust ja professionaalsust. Kirjeldatud olukord nõuab kõikide liikmesriikide jõulist ja kooskõlastatud vastulööki.

Komisjon märkis oma 29. märtsi 2004. aasta teatises teatavate võetavate meetmete kohta võitluses terrorismi ja teiste raskete kuritegude vastu[3], et Euroopa Liidu sisese organiseeritud kuritegevuse vastaseid meetmeid tuleks tõhustada. Selles nimetatakse komisjoni raamotsuse koostamist, et asendada ühismeede 98/733/JSK ning seda, et nimetatud tekst peaks eelkõige:

– ühtlustama tõhusalt juriidiliste ja füüsiliste isikute suhtes kohaldatavate kuriteo koosseisu ja karistuste mõisteid,

– sätestama eraldi süüdistuse „kuritegeliku ühenduse juhtimise” eest,

– määrama vajaduse korral kindlaks raskendavad (kuriteo toimepanek koostöös kuritegeliku ühendusega) ja pehmendavad eriasjaolud (oma süütegu kahetsevate isikute karistusaja vähendamine),

– sisaldama meetmeid õigusasutustevahelise koostöö lihtsustamiseks ja tegevuste kooskõlastamiseks.

Kuritegelikku ühendusse kuulumist käsitleva ühismeetme reformimine raamotsuseks võimaldab kasutada sarnaseid lähenemisviise võitlemaks kuritegelike ühendustega, olgu siis tegemist terrorirühmituste või organiseeritud kuritegevusega.

Uues tekstis võetakse arvesse järgmisi, alates 1998. aastast muutunud asjaolusid:

– Maastrichti lepingule järgnenud Amsterdami lepingus sätestatakse võrreldes ühismeetmega uued, tõhusamad õiguslikud vahendid; raamotsus on sobiv vahend selle valdkonna (kriminaalseadustike) ühtlustamiseks liidus.

– ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioon („Palermo konventsioon”)[4] kujutab endast rahvusvahelist raamistikku, milles sätestatakse üksikasjalikult organiseeritud kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud kuritöö koosseis. Euroopa Ühendus kiitis konventsiooni heaks 21. mail 2004.

– 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/475/JSK[5] terrorismivastase võitluse kohta on võrdlusalus, mida tuleb võtta arvesse. Nimetatud tekstis määratletakse nimelt „terrorirühmitus”, lähtudes ühismeetmes 1998/733/JSK sisalduva „kuritegeliku ühenduse” mõistest, ent nimetatud tekst kujutab endast palju terviklikumat vahendit[6].

---

3 KOM(2004) 221.

4 Tegemist on ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooniga, mis võeti vastu 15. novembri 2000. aastal 55. ÜRO Peaassambleel resolutsiooniga A/RES/55/25. Kuna 40. ratifitseerimiskiri anti hoiule ÜRO Peasekretariaati 1. juulil 2003, konventsiooni kohaldatakse 29. septembrist 2003.

5 EÜT L 164, 22.6.2002, lk 3.

6 Raamotsusega 2002/475/JSK muudetakse karistatavaks terrorirühmituse juhtimine, määratakse kindlaks terrorirühmituse tegevuses osalemise eri vormid (teabe või aineliste vahenditega varustamine või rühmituse mis tahes viisil rahastamine) ning sätestatakse mõisted „õigusrikkumise üleskutsumine”, „kaasaaitamine” ja enamusel juhtudel nende kuritegude toimepanemise katsed. Karistuste osas tuuakse

Artikkel 1 (mõisted)

Artikli 1 esimeses lõigus korratakse osaliselt ühismeetme 98/733/JSK artikli 1 lõikes 1 nimetatud mõistet „kuritegelik ühendus”.

Kuritegelik ühendus on teatud ajavahemiku jooksul toimiv struktuuriline ühendus, millesse kuulub rohkem kui kaks inimest ning mis tegutseb kooskõlastatult, panemaks toime kuritegusid, mille eest on karistuseks ette nähtud vähemalt nelja aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotus või vabadust piirav julgeolekumeede või sellest rangem karistus.

Nagu märgitakse ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioonis, on kuritegeliku ühenduse eesmärgiks saada rahalist või muud ainelist kasu. Säilitatud on põhimõte, et kuriteo koosseisu olemasolu eelduseks on, et organiseeritud kuritegelikku ühendusse kuulumise eesmärgiks on panna toime „raske kuritegu”. Sarnaselt ühismeetmele on karistuseks ette nähtud vähemalt nelja aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotus või muu range karistus.

Nimetatud meetodit eelistatakse sellisele meetodile, kus asjaomastest kuritegudest koostataks loetelu. Samuti on nelja aasta pikkune vabaduskaotuse alammäär kooskõlas ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioonis sätestatuga. Samamoodi on ÜRO konventsiooniga kooskõlas kuritegeliku ühenduse kriteeriumid: viimase eesmärgiks on rahalise või muu ainelise kasu saamine.

Selle konventsiooni artikli 2 punkti b kohaselt on „raske kuritegu” kuritegu, mille eest on karistuseks ette nähtud vähemalt neli aastat vangistust või muu range karistus”.

Samal ajal ei peetud vajalikuks tuua käesolevas raamotsuses eraldi välja ühismeetme artikli 1 teist lõiku, mis käsitleb Europoli vastutusalasse kuuluvaid kuritegusid, sest ka nende kuritegude suhtes rakendatakse sama vabadusekaotuse alammäära. Sellest alammäärast kinnipidamine tundub vajalik. Vastasel juhul, ja kui jäetakse alles kõik Europoli konventsioonis loetletud kuriteod, laieneks tunduvalt kuritegeliku ühenduse mõiste ning tekiks selle häguseks muutumise oht. Kuritegeliku ühenduse mõiste peab jääma seotuks raske kuriteo mõistega. See on täielikult kooskõlas ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooniga.

Samas jäetakse uude teksti alles raamotsuse 2002/475/JSK artiklis 2 toodud struktuurilise ühenduse mõiste. „Struktuuriline ühendus” tähistab ühendust, mis ei ole moodustatud kuriteo vahetuks toimepanekuks ajutiselt.

---

sisse „raskendava asjaolu” põhimõte, st et „terroristliku tegevusega” või sellega seotud kuritegude puhul nähakse ette pikem vabadusekaotus, kui seda näeb ette siseriikliku õigusega sätestatud vabadusekaotus mitteterroristlike kuritegude toimepanemise puhul, selles kehtestatakse (selles kehtestatakse vabadusekaotuse alammäärad, mis ulatuvad maksimaalselt 15 aastani terrorirühmituse juhtimise eest ja 8 aastani rühmituse tegevuses osalemise eest. Raamotsuses tuuakse välja juriidiliste isikute suhtes rakendatavad sanktsioonid (täpsemalt riikliku toetuse või abi saamise õigusest ilmajätmine, äritegevuse keeld, kohtuliku järelevalve alla võtmine, sundlõpetamine ja sulgemine). Nähakse ette süütegu kahetsevate isikute suhtes rakendatav süsteem, mis võimaldab liikmesriikidel lühendada nende terroristide vabadusekaotust, kes loobuvad terroristlikust tegevusest ja annavad haldus- või kohtuorganitele teatud teavet. Lõpuks määratakse tekstis kohtualluvuse reeglid ja nähakse ette meetmed liikmesriikide vahelise koostöö lihtsustamiseks ja kohtumenetluste tsentraliseerimiseks.

Artikkel 2 (organiseeritud kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud kuriteod)

Artiklis 2 sätestatakse liikmesriikide kohustus karistada kuritegelikku ühendusse kuulumise eri vormide eest.

Kõnealuses artiklis nähakse ette karistused ka sellise kuulumisega seotud kuritegude eest, mida ei olnud ühismeetmes 98/733/JSK selgesõnaliselt välja toodud, kuid mis on põhimõtteliselt samad või sarnaselt määratletud ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioonis.

Selle kohaselt peavad kõik liikmesriigid võtma vajalikke meetmeid, et kuritegeliku ühenduse juhtimine oleks karistatav. Lisaks peavad kõik liikmesriigid käsitama kuriteona isiku tegevust, kes tahtlikult ning teadlikuna ühenduse eesmärgist ja üldisest kuritegelikust tegevusest või ühenduse kavatsusest panna toime kõnealuseid kuritegusid, võtab aktiivselt osa sellest kuritegelikust tegevusest või muust tegevusest, sealhulgas varustades viimast teabe või materiaalsete vahenditega, värvates uusi liikmeid, rahastades ühenduse tegevust mis tahes viisil, olles samas teadlik, et tema osalus aitab kaasa ühenduse kuritegevusele.

Artikkel 3 (karistused)

Artikkel 3 käsitleb karistusi. Selle eesmärgiks on tõhusalt ühtlustada karistusseadustikke ühenduses.

Erinevalt ühismeetmest, mis sätestas liikmesriikidele vaid kohustuse määrata tõhusaid, proportsionaalseid või hoiatavaid kriminaalkaristusi, on uues tekstis vajalik minna kaugemale ja määrata vabadusekaotuse alammäärad vastavalt kuritegelikku ühendusse kuulumise ulatusele.

Lõikes 1 kehtestatakse vabadusekaotuse alammäärad kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud kuritegude eest vastavalt raamotsustes siiani kasutatud „miinimum maksimum“ meetodile. Kuritegeliku ühenduse juhtimise eest peab maksimaalne vabadusekaotus olema vähemalt 10 aastat. Teiste kuritegude puhul peab vabadusekaotuse maksimummääraks olema vähemalt 5 aastat.

Lõikes 2 nähakse ette karistuste karmistamine teatavate kuritegude eest, mis pannakse toime organiseeritud kuritegeliku struktuuri raames.

Nimetatud lõikes osutatakse kuritegelikus ühenduses tegelikult toimepandud kuritegudele, kuid mitte teistele rikkumistele, nagu nt ühenduse loomine, juhtimine, värbamine, aineline või rahaline abi. Selle eesmärgiks on karmimate karistuste määramine raskete kuritegude puhul, mis on toime pandud kooskõlastatult tegutseva struktuurilise ühenduse raames. Artiklis rõhutatakse sellisel kujul toime pandud kuritegude erilist ohtlikkust.

Liikmesriigid kohustuvad seega võtma vajalikke meetmeid, et määrata artiklis 1 toodud kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud kuritegude eest karmimad karistused kui seda näevad samaväärse rikkumise eest ette siseriiklikud õigusaktid, välja arvatud juhul, kui on juba tegemist siseriikliku õiguse alusel määratava maksimaalse karistusega (lõige 1).

Tegemist on raskendava asjaoluga, mille puhul raske kuriteo toimepaneku eest karistuse määramisel tõstetakse esile kuritegelikku ühendusse kuuluvate inimeste erilist riski, olgu tegemist maffia või muud tüüpi organiseeritud rühmitusega.

Sellist lähenemisviisi sisaldab ka terrorismivastast võitlust käsitlev raamotsus 2002/475/JSK, kuid kui terroristliku tegevuse puhul karmistatakse karistust konkreetselt loetletud kuritegude eest, siis käesoleva raamotsuse puhul võib karmistavaid asjaolusid rakendada kõikidele

kuritegude suhtes, mille puhul määratakse süüdlasele vähemalt nelja aasta pikkune vabadusekaotus.

Artikkel 4 (eriasjaolud)

Artiklis 4 võetakse arvesse nõukogu 20. detsembri 1996. aasta resolutsiooni kohtuorganite tegevusele kaasaaitamise kohta võitluses organiseeritud kuritegevusega ning selles viidatakse kergendavatele asjaoludele, kui kuriteo toimepanija loobub kuritegevusest ja annab haldus- või kohtuorganitele teatavat vajalikku teavet.

Selles tekstis korratakse raamotsuse 2002/475/JSK artiklis 6 kasutatud mõisteid. Selles artiklis sätestatakse meetmed, et tugevdada koostööd õiguskaitseorganite vahel selliselt, nagu ette nähtud ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooni artiklis 26.

Soovituses nr 25 Euroopa Liidu strateegia kohta organiseeritud kuritegevuse ennetamise ja kontrolli suhtes järgmisel aastatuhandel (2000/C 124/01) nähakse ette vahendi väljatöötamine isikute suhtes, kes osalevad või on osalenud kuritegelikes ühendustes, kuid kes on nõus tegema koostööd kohtuorganitega, andes viimastele uurimiseks või tõendite kogumiseks vajalikku teavet või sellist teavet, mis võib aidata kaasa kuritegelikelt ühendustelt nende ressursside või kuritegelikul teel saadud tulu äravõtmisele. See ettepanek peaks võimaluse korral nägema ette süüdistatava karistust kergendamise, kui viimane teeb olulist koostööd sellist laadi juhtumite korral.

Artikkel 5 (juriidiliste isikute vastutus)

Kooskõlas lähenemisega, mida on kasutatud teatava hulga õiguslike vahendite puhul, mis on võetud vastu Euroopa Liidu tasandil võitlemaks kuritegevuse eri liikidega, tuleks katta ka sellised juhud, kui organiseeritud kuritegevusega on seotud juriidilised isikud. Euroopa Liidu strateegia soovituses nr 9 organiseeritud kuritegevuse ennetamise ja kontrolli kohta järgmisel aastatuhandel (2000/C 124/01) märgitakse, et komisjoni kutsutakse üles töötama välja ettepanekut, mis sätestaks meetmed organiseeritud kuritegevusega seotud juriidiliste isikute kriminaal-, tsiviil- või haldusõigusvastutusele võtmiseks.

Artikkel 5 sisaldab seega sätteid, mis võimaldavad võtta vastutusele juriidilist isikut artiklis 2 toodud kuritegude või tegude eest juhul, kui need on toime pandud mis tahes isiku poolt, kes tegutseb üksikult või kõnealuse juriidilise isiku nimel ning kes juhib viimast kas *de jure* või *de facto*. Mõistet „vastutus” tuleb tõlgendada nii kriminaal- kui tsiviilvastutusena.

Kohtupraktikast lähtudes sätestatakse lisaks lõikes 2, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele, kui füüsilise isiku puuduliku järelevalve või kontrolli tagajärjel on osutunud võimalikuks, et juriidilise isiku alluvuses olev isik on pannud selle juriidilise isiku kasuks toime kuriteo. Lõikes 3 märgitakse, et juriidilise isiku suhtes algatatud menetlus ei välista paralleelse kriminaalmenetluse algatamist füüsilise isiku suhtes.

Tekstis kasutatakse raamotsuse 2002/475/JSK artikli 7 mõisteid ja mitte ühismeetme 98/733/JSK artikli 3 mõisteid, et lähtuda juriidiliste isikute vastutusele võtmise korra puhul hiliseimast õigusaktist ja tagada vastavus terrorismivastast võitlust käsitleva õigusaktiga.

Artikkel 6 (juriidiliste isikute karistused)

Juriidiliste isikute suhtes, kes on võetud vastutusele artiklis 2 kirjeldatud kuritegude või tegude eest, tuleb ette näha karistused. Viimased peavad olema tõhusad, proportsionaalsed, hoiatavad ja sisaldama karistusi vähemalt kriminaalõigusliku või muu trahvidena.

Mainitakse ka muid karistusi, mida tavaliselt võidakse kohaldada juriidiliste isikute suhtes.

Artiklis kasutatakse raamotsuse 2002/475/JSK artikli 8 mõisteid ja mitte ühismeetme 98/733/JSK mõisteid samadel kaalutlustel kui eelmise artikli puhul.

Artikkel 7 (jurisdiktsioon ja kohtu alla andmise kooskõlastamine)

Võrreldes ühismeetmega 98/733/JSK on tegemist uue artikliga. Siin korratakse raamotsuse 2002/475/JSK teatavaid põhimõtteid.

Kuigi tekstis ei käsitleta kõiki jurisdiktsiooniga seotud küsimusi, sätestatakse selles miinimumnõue, et iga liikmesriik jälgib, et tema jurisdiktsioon on kehtestatud vähemalt artiklis 2 kirjeldatud kuritegude üle, kui viimane on pandud toime osaliselt või tervikuna selle riigi territooriumil, sõltumata kuritegeliku ühenduse alalisest asukohast või kuritegude täideviimise kohast.

Kui kuritegu kuulub enama kui ühe liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, teevad kõnealused liikmesriigid koostööd otsustamaks, kes neist esitab kuritegude toimepanijale süüdistuse. Selleks peavad nad kasutama Eurojusti.

Arvesse võetakse järgmisi tegureid allpool esitatud järjekorras:

– liikmesriik, mille territooriumil tegu toime pandi;

– liikmesriik, mille kodanik või resident teo täideviija on;

– liikmesriik, kust ohvrid pärit on;

– liikmesriik, mille territooriumil teo täideviija leiti.

Artikkel 8 (ohvrite kaitse ja abistamine)

Euroopa Liit peab ohvrite kaitset ja abistamist väga oluliseks. Nõukogu võttis 15. märtsil 2001. aastal vastu raamotsuse ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses. Lisaks on komisjon koostanud kuriteoohvrite rahalise toetamise kohta rohelise raamatu.

Organiseeritud kuritegevuse, eriti inimkaubanduse puhul tuleks silmas pidada, et kriminaalmenetluse algatamine ei sõltuks kannatanu süüdistustest ja tunnistustest. Paljudel juhtudel kardavad kannatanud maffia kättemaksu nende endi või nende perekonna suhtes.

Artikkel on kooskõlas ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooni artikliga 25, mis käsitleb kannatanute kaitset ja neile osutatavat abi, ning samas vaimus kui inimkaubanduse, eriti naiste ja lastega kauplemise ohvrite kaitset käsitlevad lisaprotokolli artiklid 6 ja 8.

Nimetatud artikkel kordab raamotsuse 2002/475/JSK artikli 10 teksti.

Artikkel 9 (olemasolevate sätete tühistamine)

Selle artikliga tunnistatakse kehtetuks ühismeede 98/733/JSK, mis asendatakse käesoleva raamotsusega. Selles artiklis sätestatakse sellest tulenevad muudatused kõnealuse ühismeetmega seotud viidetesse, mis sisalduvad õigusaktides, mis on võetud vastu vastavalt Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamiselepingule. Euroopa Liidu lepingu VI jaotise alusel vastuvõetud õigusaktides sisalduvad viited kuritegelikku ühendusse kuulumise kohta asendatakse viidetega kuritegelikku ühendusse kuulumine kohta käesoleva raamotsuse tähenduses.

Artikkel 10 (rakendamine ja aruanded)

Artikkel 10 käsitleb käesoleva raamotsuse elluviimist ja aruandeid. Lõikes 1 sätestatakse kuupäev, milleks liikmesriigid peavad olema võtnud meetmeid raamotsuse järgimiseks.

Lõikes 2 sätestatakse, et liikmesriigid edastavad samaks kuupäevaks nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile sätete teksti, millega võetakse siseriiklikku õigusse üle käesolevast raamotsusest tulenevad kohustused. Seejärel esitab komisjon selle teabe põhjal koostatud aruande raamotsuse rakendamise kohta parlamendile ja nõukogule. Lõpuks hindab komisjoni aruande alusel nõukogu, kas liikmesriigid on võtnud käesoleva raamotsuse järgimiseks vajalikud meetmed.

Artikkel 11 (jõustumine)

2005/0003 (CNS)

Ettepanek:

NÕUKOGU RAAMOTSUS

organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 29, artikli 31 lõike 1 punkti e ja artikli 34 lõike 2 punkti b,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut[7],

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust[8],

ning arvestades järgmist:

(1) Haagi programmi eesmärgiks on parandada ühenduse ja liikmeriikide ühiseid vahendeid, et võidelda eelkõige organiseeritud kuritegevuse vastu. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja eelkõige ühtlustada õigusakte[9]. Kuritegelike ühenduste tegevuse areng ja oht, mida nad endast kujutavad, on tekitanud vajaduse vastata tõhusalt kodanike ootustele ja liikmesriikide vajadustele. Selleks tuleb tugevdada Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist koostööd. Selles suhtes sätestatakse 4. ja 5. novembri 2004. aasta Brüsseli Euroopa Ülemkogu järelduste punktis 14, et Euroopa kodanikud ootavad Euroopa Liidult inimõiguste ja põhivabaduste austamise tagamisel tõhusama kombineeritud lähenemisviisi vastu võtmist selliste piiriüleste probleemide suhtes nagu on seda organiseeritud kuritegevus.

(2) Komisjon märkis oma 29. märtsi 2004. aasta teatises terrorismi- ja teiste raskete kuriteovormide vastaseks võitluseks ettenähtud tegevuse kohta[10], et Euroopa Liidu sisese organiseeritud kuritegevuse vastaseid meetmeid tuleb karmistada. Selles mainitakse raamotsuse koostamist, mis asendaks 21. detsembril 1998. aastal vastu võetud ühismeedet 98/733/JSK Euroopa Liidu liikmesriikides kuritegelikku ühendusse kuulumise tunnistamise kohta kriminaalkuriteoks[11].

(3) Haagi programmi punktis 3.3.2 sätestatakse, et kriminaalmateriaalõiguse ühtlustamine peab eelkõige toimuma rahvusvahelise mõõtmega eriti ohtliku kuritegevusega seotud valdkondade puhul ja tuleks eelistada kuritegevusvaldkondi, mida on aluslepingutes konkreetselt nimetatud. Liikmesriikidel tuleks vastastikku ühtlustada kuritegelikku ühendusse kuulumisel toime pandud kuritegude mõisted. Lisaks tuleks selliseid kuritegusid toime pannud või nende eest vastutavate füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes ette näha karistused ja sanktsioonid, mis vastavad selliste kuritegude raskusastmele.

---

7 ELT C [], [], lk [].
8 ELT C [], [], lk [].
9 4. ja 5. novembri 2004. aasta Brüsseli Euroopa Ülemkogu järelduste I lisa (Sissejuhatus, lõige 6)
10 KOM(2004) 221.
11 EÜT L 351, 29.12.1998, lk 1.

(4) Tuleks muuta karistatavaks „kuritegeliku ühenduse juhtimine" ning lisada sätted õigusasutuste vahelise koostöö lihtsustamiseks ja nende tegevuse kooskõlastamiseks Eurojusti vahendusel.

(5) Nõukogu võttis 15. märtsil 2001 vastu raamotsuse 2001/221/JSK ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses[12]. Kuritegelike ühenduste toime pandud kuritegude ohvrid on eriti kaitsetud ja seetõttu on nende suhtes vaja võtta erimeetmed.

(6) Euroopa Liit peab täiendama rahvusvaheliste organisatsioonide olulist tööd, eelkõige ÜRO nn Palermo konventsiooni[13], mis kiideti heaks nõukogu 29. aprilli 2004. aasta otsusega 2004/579/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni sõlmimist .rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise kohta[14].

(7) Kui liikmesriigid ei suuda vajalikult määral saavutada kavandatava meetme eesmärke ja kui neid eesmärke saab paremini viia ellu liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid vastavalt EÜ asutamislepingu artiklis 5 kirjeldatud subsidiaarsuse põhimõttele. Nimetatud artikli proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(8) Käesolevas raamotsuses võetakse arvesse põhiõigusi, mis on tagatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse Euroopa konventsiooniga, eriti selle artikleid 6 ja 49,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA RAAMOTSUSE:

Artikkel 1

Mõisted

Käesoleva raamotsuse tähenduses on kuritegelik ühendus teatud ajavahemiku jooksul toimiv struktuuriline ühendus, millesse kuulub rohkem kui kaks inimest ning mis tegutseb kooskõlastatult, panemaks toime kuritegusid, mille eest on karistuseks ette nähtud vähemalt nelja aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotus või vabadust piirav julgeolekumeede või sellest rangem karistus, ja mille otseseks või kaudseks eesmärgiks on rahalise või ainelise kasu saamine.

Struktuuriline ühendus tähistab ühendust, mis ei ole moodustatud kuriteo vahetuks toimepanekuks juhuslikult ning kus liikmete ülesanded, ühenduse ülesehituse järjepidevus ja struktuur ei pruugi olla ametlikult määratletud.

Artikkel 2

Organiseeritud kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud kuriteod

Kõik liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et kuriteoks tunnistataks järgmised tegevused:

---

12 EÜT L 82, 22.3.2001, lk 1.

13 ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsioon võeti vastu 15. novembri 2000. aasta ÜRO 55. Peaassambleel resolutsiooniga A/RES/55/25. Kuna neljakümnes ratifitseerimiskiri anti hoiule ÜRO peasekretariaati 1. juulil 2003, konventsioon jõustus 29. septembril 2003.

14 ELT L 261, 6.8.2004, lk 69.

(a) kuritegeliku ühenduse juhtimine;

(b) isiku tegevus, kes tahtlikult ning teadlikuna ühenduse eesmärgist ja üldisest tegevusest või ühenduse kavatsusest panna toime kõnealuseid kuritegusid, võtab aktiivselt osa ühenduse kuritegelikest toimingutest, mis kuuluvad artikli 1 alla, ka juhul, kui asjaomane isik ei osale kõnealuste kuritegude tegelikus täideviimises või kui kõnealuseid kuritegusid tegelikult toime ei panda või muust tegevusest, sealhulgas viimase teabe või muude aineliste vahenditega varustamine, uute liikmete värbamine samuti nagu ühenduse tegevuse rahastamine mis tahes viisil, mille puhul kõnealune isik on teadlik, et tema osalus aitab kaasa ühenduse kuritegevusele.

Artikkel 3

Sanktsioonid

1. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et määrata artikli 2 punktis a nimetatud kuritegude eest vähemalt 10 aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotus ning artikli 2 punktis b nimetatud kuritegude eest vähemalt 5 aasta pikkuse maksimummääraga vabadusekaotus.

2. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et määrata artiklis 1 nimetatud kuritegelikku ühendusse kuulumisega seotud kuritegude eest karmimad karistused, kui seda näevad samaväärse kuriteo eest ette siseriiklikud õigusaktid, välja arvatud juhul, kui on juba tegemist siseriikliku õiguse alusel määratava maksimaalse karistusega.

Artikkel 4

Eriasjaolud

Iga liikmesriik võib võtta vajalikke meetmeid tagamaks, et artiklis 3 nimetatud karistusi võib vähendada, kui teo toimepanija:

(a) loobub kuritegevusest ja

(b) annab haldus- või kohtuorganitele teavet, millele neil muul viisil juurdepääs puuduks, aidates neil:

– vältida või leevendada kuriteo mõju;

– teha kindlaks või võtta vastutusele teisi teo toimepanijaid;

– leida tõendeid;

– jätta kuritegelik ühendus ilma ebaseaduslikest ressurssidest või kuritegelikul teel saadud tulust või

– takistada teiste artiklis 2 kirjeldatud kuritegude toimepanemist.

Artikkel 5

Juriidiliste isikute vastutus

1. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele mis tahes artiklis 2 nimetatud kuriteo eest, mille on nende kasuks toime pannud iseseisvalt või juriidilise organi liikmena tegutsenud isik, kes on juriidilise isiku juures juhtival kohal, mis põhineb ühel järgmistest õigustest:

   (c) õigusel esindada seda juriidilist isikut;

   (d) õigusel teha otsuseid selle juriidilise isiku nimel;

   (e) õigusel kontrollida juriidilist isikut.

2. Lisaks lõikes 1 sätestatud juhtudele võtavad kõik liikmesriigid vajalikke meetmeid tagamaks, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele, kui lõikes 1 nimetatud isiku puuduliku järelevalve või kontrolli tagajärjel on osutunud võimalikuks, et juriidilise isiku alluvuses olev isik on pannud selle juriidilise isiku kasuks toime artiklis 2 nimetatud kuriteo.

3. Juriidilise isiku vastutusele võtmine vastavalt lõigetele 1 ja 2 ei välista paralleelse kriminaalmenetluse algatamist füüsilise isiku suhtes, kes on pannud toime artiklis 2 nimetatud kuriteo või olnud selle kaasosaline.

Artikkel 6

Juriidiliste isikute karistused

Kõik liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vastavalt artiklile 5 vastutusele võetud juriidilist isikut karistatakse tõhusate, proportsionaalsete, hoiatavate karistustega, kaasa arvatud kriminaalõiguslike või muude trahvidega ning muude võimalike karistustega, näiteks:

   (a) riiklike toetuste või riikliku abi saamise õigusest ilmajätmine;

   (b) ajutine või alaline äritegevuse keeld;

   (c) kohtuliku järelevalve alla võtmine;

   (d) sundlõpetamine;

   (e) kuriteo toimepanekul kasutatud asutuse ajutine või lõplik sulgemine.

Artikkel 7

Jurisdiktsioon ja kohtu alla andmise kooskõlastamine

Kõik liikmesriigid kehtestavad oma jurisdiktsiooni vähemalt artiklis 2 nimetatud kuriteo üle, kui kuritegu on pandud toime osaliselt või tervikuna selle riigi territooriumil, sõltumata kuritegeliku ühenduse alalisest asukohast või kuritegude täideviimise kohast.

Kui artiklis 2 nimetatud kuritegu kuulub enama kui ühe liikmesriigi jurisdiktsiooni alla ja kui ükskõik kes neist on võimeline nõuetekohaselt esitama süüdistuse samade faktide alusel, teevad kõnealused liikmesriigid koostööd otsustamaks, kes neist esitab kuriteo toimepanijale süüdistuse, et koondada menetlus võimaluse korral ühte liikmesriiki. Selleks kasutavad liikmesriigid vajaduse korral Eurojusti.

Arvesse võetakse järgmisi tegureid allpool esitatud järjekorras:

(a) liikmesriik, mille territooriumil tegu on toime pandud;

(b) liikmesriik, mille kodanik või resident teo täideviija on;

(c) liikmesriik, kust ohvrid pärit on;

(d) liikmesriik, mille territooriumil teo täideviija on leitud.

Artikkel 8

Ohvrite kaitse ja abistamine

1. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva raamotsusega hõlmatud kuritegude uurimine või nende suhtes süüdistuse esitamine ei sõltu kuriteoohvri tunnistustest või süüdistustest vähemalt juhul, kui teod on toime pandud liikmeriigi territooriumil.

2. Lisaks nõukogu 15. märtsil 2001. aastal vastu võetud raamotsusele 2001/220/JSK[15] ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses võtab iga liikmesriik vajaduse korral kõik võimalikud meetmed, et tagada kriminaalmenetluse raames ohvri perekonnale asjakohane abi.

Artikkel 9

Olemasolevate sätete tühistamine

Ühismeede 98/733/JSK on tunnistatud kehtetuks. Euroopa Liidu lepingu VI jaotise ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu alusel vastuvõetud õigusaktides sisalduvad viited kuritegelikku ühendusse kuulumise kohta eespool nimetatud ühismeetme tähenduses asendatakse viidetega kuritegelikku ühendusse kuulumise kohta käesoleva raamotsuse tähenduses.

Artikkel 10

Rakendamine ja aruanded

1. Liikmesriigid võtavad käesoleva raamotsuse järgimiseks meetmed vastu hiljemalt (…).

2. Liikmesriigid edastavad hiljemalt (…) nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile sätete teksti, millega võetakse siseriiklikku õigusse üle käesolevast raamotsusest tulenevad kohustused. Selle teabe põhjal koostatud aruande ja komisjoni aruande alusel kontrollib nõukogu hiljemalt (…), kas liikmesriigid on võtnud käesoleva raamotsuse järgimiseks vajalikud meetmed.

Artikkel 11

Jõustumine

Käesolev raamotsus jõustub *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

---

[15] EÜT L 82, 22.3.2001, lk 1.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja